

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

mw. A.P.J. Been-Visser
BEL/IOT

Telefoonnummer +31235143466

beenap@noord-holland.nl

1 | 5

Betreft: Verslag gedeputeerde Zeehavens E. Post van de handelsmissie Ghana en Ivoorkust

Verzenddatum

17 APR. 2019

Kenmerk

1043611/1207833

Geachte leden,

Uw kenmerk

Ter uitvoering van art. 167, tweede lid, van de Provinciewet (inzake de actieve informatieplicht) brengen wij u het volgende besluit van ons college ter kennis.

In onze vergadering van 16 april 2019 hebben wij kennis genomen van het verslag van de handelsmissie naar de Ivoorkust en Ghana met de gedeputeerde Zeehavens als delegatieleider. Op 12 februari 2019 hebben wij u geïnformeerd over het voornemen van de gedeputeerde Zeehavens om een handelsdelegatie te leiden van 9 tot en met 15 maart 2019 naar Ghana en Ivoorkust ter versterking van de positie van de cacao in het Noorzeekanaalgebied georganiseerd vanuit de Port of Amsterdam. Middels deze brief brengen verslag uit van deze handelsmissie.

Inleiding

Nederland is een belangrijk cacao- en chocoladeland. Amsterdam heeft de grootste cacao importhaven ter wereld. Veel van de grote spelers zijn rondom de haven gevestigd, zoals Cargill en Olam. De meeste cacao komt uit West-Afrika (72%), waarbij Ivoorkust (40%) en Ghana (20%) de belangrijkste producenten zijn. Niet alleen zijn deze landen grotendeels afhankelijk van de export van cacao, ook de Nederlandse cacaosector heeft grote belangen bij goede relaties met deze landen. Door de handel in cacao zijn Nederland, Ivoorkust en Ghana onlosmakelijk met elkaar verbonden. Nederland speelt ook een voortrekkersrol als het gaat om duurzaamheid.

Doelstellingen van de cacao missie

Er zijn vier doelstellingen geformuleerd: (a) het identificeren van nieuwe connecties en businesskansen, (b) het onder de aandacht brengen van de duurzaamheidsagenda, (c) het versterken van de verschillende bedrijven in de cacao community in zowel Nederland als in de Afrikaanse landen en (d) de positionering van het Amsterdamse/Zaanse cacaocluster als gelijkwaardige partner van Ivoriaanse en Ghanese relaties in zowel handel als ontwikkeling. In totaal namen 46 delegatieleden deel aan het programma, afkomstig van 25 bedrijven en instellingen, waaronder overheid, banken, industrie en non-gouvernementele organisaties (Ngo's). Door het bundelen van expertise

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

en het verkrijgen van nieuwe inzichten in elkaars activiteiten, belangen en uitdagingen, zijn prachtige kansen en nieuwe samenwerkingen ontstaan.

Programma

De eerste 4 dagen vonden plaats in Ivoorkust: in- en rond de hoofdstad Abidjan en San Pedro. De laatste 2 dagen vonden plaats in Accra, de hoofdstad van Ghana. De missie had een hoog bestuurlijk karakter; we spraken 5 ministers in Ivoorkust en 3 in Ghana. Gelieerd aan de overheid zijn de nationale cacao instellingen Conseil du Café-Cacao (CCC) in Ivoorkust en de Ghana Cocoa Board (COCOBOD). Als het gaat over de bepaling van de cacaoprijs en de regulering van de handel, hebben deze instituten veel macht. Zij spreken een vaste minimumprijs af die de boer krijgt voor de cacao. Deze prijs hangt samen met de wereldprijs voor cacao, die dagelijks op basis van vraag en aanbod wordt vastgesteld op handelsmarkten in New York en Londen. Ghana reguleert de markt al langer en Ivoorkust doet dit ook steeds meer. Op de belasting voor export van cacao heffen ze fikse belastingen. Het is voor beide landen een belangrijke vorm van inkomsten. Spreken over cacao en de uitdagingen in de sector brengt dus ook een bepaalde politieke gevoeligheid met zich mee. Dit was met name voelbaar in Ivoorkust. Hieronder worden de hoogtepunten per land verder omschreven:

Ivoorkust

De afgelopen jaren is de cacaoproductie sterk gestegen wat heeft geleid tot een overschot van ruim 300.000 ton aan cacao. Dit leidde tot een sterke prijsdaling in 2016/2017 in slechts een paar maanden tijd. Om dit te voorkomen zijn de belangrijkste punten van het overheidsprogramma: (a) het stabiliseren van de cacaoproductie, (b) het verbeteren van de kwaliteit door o.a. het implementeren van betere controles (c) het vergroten van lokale verwerking tot semiproducten waardoor meer waarde in het land blijft, (d) het verbeteren van de infrastructuur en (e) het professionaliseren van boeren door trainingen en het opzetten van een landelijk registratiesysteem. Tijdens de besprekingen ontstonden constructieve gesprekken over hoe de delegatie bij kan dragen aan het laten slagen van deze doelstellingen. De haven van Abidjan en Amsterdam ondertekende een MoU om de samenwerking te intensiveren.

De delegatie bezocht de coöperatief ERC Taabo in het dorp Tiassalé, ongeveer 2 uur landinwaarts van Abidjan. De coöperatie startte in 2010 een samenwerking met Cargill waarna ontwikkelingsprogramma's met Solidaridad (NGO) werden uitgerold ten behoeve van betere huizen en professionalisering van farms. Hoewel alle delegatieleden direct of indirect met cacao te maken hebben, was het voor velen de eerste keer om een cacao farm te bezoeken. Dit maakte veel indruk.

Tijdens de laatste dag vertrok de groep naar San Pedro, waar de grootste exporthaven ter wereld gevestigd is. Van de ruim 2 miljoen ton aan Ivoriaanse cacao wordt 52% vanaf hier verscheept. De delegatie kreeg meer inzichten in diverse havenactiviteiten, kwaliteitscontrole en opslag. De Ivoriaanse overheid heeft plannen tot het uitbreiden en verbeteren van de logistiek bij de haven en vroeg de Nederlandse industrie hierin te investeren.

Ghana

Het zwaartepunt van het programma in Ghana lag op de ontmoetingen met 3 ministers en de COCOBOD. Meer nog dan Ivoorkust leunt de economie van Ghana zwaar op de cacao industrie. *'From aid to trade'*, daar wil het land naartoe. De plannen van de overheid zijn om in de komende 5 jaren: (a) meer cacao te produceren door technologische productieverbeteringen en trainingen, (b) het terugdringen van pest en ziekten in cacao (ruim 30% gaat verloren), (c) meer lokale verwerking van cacao tot semiproducten en (d) het vergroten van de lokale consumptie. In geen enkel ander land ter wereld speelt de overheid zo een grote rol in de cacaoproduktie en handel als in Ghana. Jaarlijks wordt in oktober de prijs vastgesteld die boeren krijgen. Via tussenhandelaren koopt de COCOBOD de cacao op van boeren, controleert de kwaliteit en verzorgt de export en internationale verkoop. In beide landen is het onderwerp kinderarbeid aangesneden, waarbij duidelijk gemaakt werd dat de Westerse en Afrikaanse definitie van het begrip niet overeenkomt. Door de dalende cacaoprijzen in 2017 heeft het land veel verlies gemaakt. De Rabobank, ook vertegenwoordigd bij de missie, is één van de belangrijkste partijen voor het financieren van de cacao door de overheid.

Schakels in de keten

De cacaoketen is erg complex door de grote verscheidenheid aan actoren, ieder met hun eigen belangen. Omdat deze activiteiten zich grotendeels binnen de informele sector afspelen is het moeilijk in kaart te brengen. Daarnaast zijn er veel regionale en landelijke verschillen. De cacao legt een lange weg af voordat deze bij de consument terecht komt. De meest gangbare keten in Ivoorkust is hieronder beschreven.

Boer → Tussenhandelaar (Pisteur) → Trader/exporteur/lokale verwerker
→ Haven voor export → Aankomst Europa en verwerking naar
cacaoboter/poeder → Chocolade maker → Retailer → Consument

Uitdagingen en kansen

Tijdens de cacaomissie zijn een aantal belangrijke uitdagingen aan het licht gekomen.

- De cacaoprijs is instabiel. Ivoorkust en Ghana zijn de enige twee landen waar een vaste prijs wordt betaald voor de cacao. In 2016 en 2017 kelderde de prijs, een enorme financiële aderlating voor beide overheden. In tijden van een lage cacaoprijs is het vaste prijsmodel voor boeren gunstig, maar als de cacaoprijzen stijgen (zoals nu) dan levert de cacao meer op in andere landen. Cacaosmokkel tussen Ivoorkust en Ghana vindt veel plaats. De cacao inkomsten zijn voor boeren onvoldoende om een degelijk leven van te kunnen leiden. Zij verbouwen andere gewassen zoals cassave of hebben een extra baan om rond te kunnen komen. De Afrikaanse overheden vinden het de verantwoordelijkheid van de industrie om de prijzen te verhogen, maar de industrie vindt (doorgaans) dat de overheid de prijzen kan verhogen door overhead te verlagen en de markt zijn werking te laten doen;
- Er heeft veel ontbossing plaatsgevonden in de afgelopen jaren vanwege de focus om de cacaoproduktie te verhogen. Dit heeft geleid tot het verlies van grote stukken tropisch regenwoud. De focus van de meeste cacaoontwikkelingsprogramma's ligt nu op het verbeteren van de oogst, zonder meer bomen aan te planten;
- Cacaoboeren zijn oud, gemiddeld rond de 55 jaar. Vanwege de lage prijzen en het arbeidsintensieve werk verkiezen veel

jongeren een leven in de grote stad boven het platteland. In Ghana leerden we over initiatieven om jongeren te enthousiasmeren voor de agrarische sector;

- Het logistieke netwerk vanaf de cacao-boer tot aan de haven is problematisch. Een slecht wegennetwerk, lage kwaliteit van de wegen, oude trucks en disproportioneel veel wegblokkades leiden tot vertraging, file en luchtvervuiling.

Bij zowel de delegatie als de verschillende Afrikaanse gesprekspartners is er een besef dat vanuit interactie en dialoog de balans moet worden bijgesteld voor een betere toekomst voor de cacao-sector. Er is geen gemakkelijke oplossing want op dit moment bepalen de overheden in Ghana en Ivoorkust de issues rondom prijsbepaling, terwijl de delegatie van mening is dat dit vooral moet voortkomen uit een gezondere marktwerking tussen vraag en aanbod. De vraag naar cacao door een groeiende consumptie van chocolade neemt maar mondjesmaat toe. Gelukkig kijken steeds meer consumenten wel kritischer naar de cacao-keten. Er is een groeiend interesse in de herkomst van cacao. De vraag naar kwaliteitschocolade (hogere kwaliteit, gecertificeerd, biologisch) neemt toe. Dat steeds meer bedrijven hun rol en verantwoordelijkheid nemen binnen de cacao-sector was goed merkbaar binnen de delegatie. Opslagbedrijven bijvoorbeeld namen tot voor kort weinig deel aan gesprekken over duurzaamheid in de cacao-sector.

Rol van Nederland

Cacao is voor Nederland erg belangrijk. In 2016 had de Nederlandse cacao sector een jaarlijkse omzet van 2,5 miljard euro. Direct of indirect hebben 20.000 mensen in Nederland een baan in de cacao-sector. Nederland is koploper als het gaat om duurzaamheid. In 2010 heeft de Nederlandse overheid (Buitenlandse Zaken en Economische Zaken) met een groot aantal Ngo's, chocolade makers, cacao verwerkers, retailers en onderzoekscentra afspraken gemaakt over een duurzamere cacao-keten. De doelstellingen voor 100% duurzaam gecertificeerde chocolade in de Nederlandse schappen is haalbaar vanwege de commitment van de grote spelers om in de toekomst alleen nog maar gecertificeerde cacao te kopen.

Succes en opvolging van de missie

De cacao-missie heeft de Amsterdams/Zaanse bedrijven – het cacao-cluster – steviger op de kaart gezet. Door de delegatie-leiding van de gedeputeerde zijn deuren geopend bij de Ivoriaanse en Ghanese autoriteiten die normaal gesloten blijven. Vanuit hier kunnen nieuwe relaties ontstaan die gunstig zijn voor de Nederlandse handel. De cacao-missie heeft het belang van een goede samenwerking tussen de overheid, bedrijfsleven en de industrie goed laten zien. Een goed voorbeeld is de MoU tussen de havens Abidjan en Amsterdam. Goede relaties opbouwen is ook belangrijk om een constructieve dialoog te voeren over gevoelige thema's zoals kinderarbeid. Tijdens het farmbezoek in Tiassalé is de behoefte van dorpingen uitgesproken voor de financiering van een waterput. Deze wens wordt door verschillende delegatieleden gedeeld en momenteel nader onderzocht. Ook binnen de groep zal de missie leiden tot nieuwe samenwerkingen en een economische spin-off. Mogelijk volgt een intentieverklaring om de positionering van het cacao-cluster verder uit te dragen. In de komende maanden zullen diverse gevolgen van de cacao-missie verder vorm gaan krijgen.

De cacaomissie is van een traditionele focus op puur de cacaohandel gekomen tot een combinatie van het versterken van de handelsrelatie én het nemen van stappen voor de gezamenlijke verantwoordelijkheid in de keten. Dit is de fundering voor een duurzame cacaohandel die ook in de toekomst veel waarde zal opleveren in Ivoorkust en Ghana, maar ook in Amsterdam en Zaanstad.

Figuur 1: De delegatieleden van de cacaomissie bij de Port Autonome de San Pedro (PASP) op 13 maart 2019 in San Pedro, Côte d'Ivoire.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

R.M. Bergkamp

voorzitter

A.Th.H. van Dijk